

"על הפרק"

מפגש מחודש עם התנ"ך

שמואל א' פרקים כ"ג-כ"ד

דוד נמלט ממקום למקום ואינו יכול לסמוך אפילו על בני שבטו. על רקע העימות המתמיד עם הפלישתים, מוביל המרדף למפגש דרמטי וטעון בין דוד ושאול.

"וַיִּקְרָאוּ בַסֶּפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים" < בקיאות

פרק כ"ג

1 המלחמות כנגד הפלשתים בפתיחת הפרק ובסיומו (א-ו; כז-כט) מביאות לשיא את המתח בין שאול לדוד. השווו בין המלחמות - מי יזום כל אחת מהן, מהן תוצאות הקרב ועוד. כיצד ההשוואה מעידה על החמצת ייעודו של שאול? (הזכרו בשמ"א ט, טז)

2 דוד שואל בה' שלוש פעמים (ב, ד, י). מהי משמעות ריבוי השאלות, השווו להתנהלותו של שאול בפסוקים יט-כג.

3 השווו את הבריתות השונות שכורתים דוד ויונתן (יח, ג-ד; כ, ג-ז; מא-מב; כג, טז-יח) ובחנו את התקדמות הקשר ורמת המחויבות ביניהם לאור בריתות אלו.

4 עיינו במפה המצורפת ועקבו אחרי האיזורים השונים בהם מתרחשים האירועים בפרק.

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רענגרט
The Sodie Rennet Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

התכנית העולמית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

• טל': 02-5944555 • perek.matan@gmail.com

© כל הזכויות שמורות. המרכז ללימודי תנ"ך. מתן ירושלים

5 "וַיָּקָם דָּוִד וַיִּכְרַת אֶת-כֶּנֶף הַמָּעִיל אֲשֶׁר לְשֹׂאֵל בִּלְטָ" (ד) מוטיב הבגד הוא בעל משמעות רבה בסיפורי שאול ודוד. מהי משמעות כריתת כנף הבגד של שאול לאור המקורות הבאים: שמ"א טו, כה; יז, לח-לט; יח, ג-ד; יט, כד.

6 בדיאלוג בין שאול לדוד בפסוקים ט-כא מביע כל אחד מהם באופן כנה את תפיסתו את מצבו האישי ועמדתו מול יריבו. השוו את דברי שניהם, היכן מהדהדים מעשיו ודבריו של דוד בתוך דברי שאול? (שימו לב לביטויים אבי-בני, מלך ישראל, שימוש במשלים ועוד).

"מִפְּרֶשׁ וְשׁוֹם שְׂכָל" < עיון

7 נדודי דוד מתוארים בקצרה בפרקים כג-כד, ואין בתיאור פירוט של תחושותיו של דוד כלפי האירועים. כותרות מזמורי תהילים נד, נז, סג, קמב קושרות אותן עם סיפורי בריחת דוד משאול והמזמורים פותחים לנו צוהר להבין את הכאב, העלבון והתפילה לישועה. עיינו במזמורים ובדקו כיצד הם מחדדים את קשייו של דוד ובמה הם תורמים להבנת דרכי התמודדותו אתם.

8 מדוע נמנע דוד מלהרוג את שאול? עיינו בפסוקים ובפרשנים הבאים ונסו לעמוד על הסיבות להמנעות זו.

בבלי ברכות סב ע"א: "אמר רבי אלעזר: אמר לו דוד לשאול: מן התורה בן הריגה אתה שהרי רודף אתה, והתורה אמרה "בא להרוגך השכם להרגו" אלא צניעות שהיתה בך היא חסה עליך. ומאי? היא דכתיב (שמואל א כד) "ויבא אל גדרות הצאן על הדרך ושם מערה ויבא שאול להסך את רגליו" תנא: גדר לפניו מן גדר ומערה לפניו ממערה להסך. אמר ר' אלעזר מלמד שסך עצמו כסוכה."

רלב"ג לשמואל א כד, ה: "ואף על פי שהותר לו להורגו כי רודף היה, ואמר חלילה לי מה מעשות הדבר הזה. וזה היה מהפלגת חסידותו, עם שזה גם כן יהיה סבה אחר כך להקל בהריגת המלכים. וידע דוד כי הממלכה תהיה לו. ולזה רצה להרחיק ענין הריגת המלכים משיחי ה'. ולזאת הסבה בעינה, צוה להרוג הנער העמלקי, אשר הגיד לו שהרג שאול. אעפ"י שכבר צוהו שאול על זה. ולזה גם כן צוה להרוג אשר הרגו איש בשת בן שאול."

מלבי"ם לשמואל א כד, ה: "גם דוד היה מסופק בזה, אם כבר נשלמה מלכות שאול. ואם רצון ה' שיומת ע"י הנרדף, ובחן זה ע"י שכרת כנף מעילו, שזה קצת מן המעשה למרוד בו ולבזות בגדי מלכותו. והנה הרגיש כי - ויך לב דוד אותו - כי לב השלם יתפעל ויתחרט, אם יעשה איזו פעולה רעה. ומזה הבין כי עדן לא שלמה מלכות שאול, ומורא מלכות עליו, וכי עול בכפו אף לגעת במלבושיו, ואף כי בגופו."

"וַיִּבְיֵנוּ בַּמִּקְרָא" < הרחבה

דוד חס על חיי שאול
> רישום דיו מאת רמברנדט
מוזיאון אלברטינה, וינה